

TRANSPARENTNOST A VEŘEJNÁ PROSPĚŠNOST ČESKÝCH NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ

Pavel Bachmann, katedra managementu, Univerzita Hradec Králové

1. ÚČEL STUDIE, VYMEZENÍ TERMINOLOGIE

Předložená studie je zpracována pro potřeby tvorby Koncepce politiky vlády vůči nestátním neziskovým organizacím do roku 2020. Studie navazuje na předchozí práce autora v dané oblasti (Bachmann, 2012a; Bachmann, 2012b, Bachmann, 2013) a čerpá z dalších dosud zpracovaných textů na dané téma (Ronovská, 2010; Dvořáková a kol., 2009; Rohrbacher, 2007). Neziskové organizace jsou chápány dle vymezení Salamona a Anheiera (1992), a z důvodu konzistentnosti s minulými relevantními výzkumy také dle definice vymezení nestátních neziskových organizací (dále také NNO) dle právních forem zavedeného Radou vlády pro nestátní neziskové organizace (dále také RV NNO), přestože dnes je již toto vymezení překonáno. Přes využití některých zahraničních zdrojů a příkladů je účelem studie orientace na transparentnost a veřejnou prospěšnost neziskových organizací působících na území ČR.

2. VÝVOJ TRANSPARENTNOSTI NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ

2.1 VÝVOJ VLIVU STÁTU NA UTVÁŘENÍ TRANSPARENTNÍHO PROSTŘEDÍ

Vznik nezávislých a svobodných nestátních neziskových organizací je v ČR možné datovat do období po roce 1989, neboť tehdy přestalo být působení těchto organizací významně mocensky ovlivňováno. V nově nabyté demokracii nebylo hledisko transparentnosti NNO zprvu příliš bráno na zřetel, a to z několika důvodů: obav ze zasahování státu do činnosti neziskových organizací, které mají být nezávislé; neznalostí práva obecně, specificky pak neznalostí práva týkajícího se v té době nové problematiky neziskových organizací a nedostatku zájmu o neziskové organizace jako takové (hlavní důraz byl kladen na podnikatelské subjekty a ekonomická hlediska). Frištenská (2010, s. 65) zmiňuje, že po rozpadu Československa v roce 1992, resp. 1993 „stát formoval svůj vztah k neziskovému sektoru velmi rezervovaně a účelově“, což bylo dokumentováno „váháním nad novými potřebnými právními úpravami, například zákonem o nadacích“. „Státní politika v této době zaostala za spontánním vývojem neziskového sektoru, a to se všemi negativními důsledky (Frištenská, *ibid.*)“ Legislativně, a poprvé významně v ohledu na transparentnost, začaly být NNO státem regulovány zákonem o nadacích z roku 1997. Tento právní předpis způsobil, že z několika tisíců nadačních subjektů jich přežilo pouze 150. Od tohoto období, tedy roku 1998, se začíná stát (prostřednictvím RV NNO - Rady vlády pro nestátní neziskové organizace) opětovně zabývat potřebami NNO, zejména v oblasti legislativy, což má za následek i zpřesňování některých požadavků v oblasti transparentnosti. Díky aktivitám RV NNO a vyšší informovanosti státu o problematice NNO, začínají jednotlivá ministerstva poskytující NNO dotační prostředky vyžadovat záruky dokladující určitou úroveň správy neziskových organizací. Následně, v letech 2000, resp. 2004 byla oblast transparentnosti NNO ovlivněna změnami ve vnějším okolí sektoru. Vznik krajské samosprávy na přelomu milénia s sebou přinesl i přesun větších kompetencí v rozdělování finančních prostředků na místní úroveň. Sledování transparentnosti tak přešlo z úrovně státu na úroveň jednotlivých krajů. V řadě případů to z hlediska dopadu na transparentnost NNO bylo pozitivní, neboť působnost a dopady práce neziskových organizací bylo možno lépe monitorovat. Vstup ČR do EU, který se odehrál 1. května 2004, pak pro české neziskové organizace znamenal další nároky na zvýšenou transparentnost. Organizace žádající financování svých aktivit z předvstupních fondů nebo následných strukturálních fondů EU musely naplnit řadu pravidel týkajících se mj. transparentnosti: předkládání výročních zpráv nebo zpráv o činnosti, vedení podvojného účetnictví (nikoli daňové evidence do té doby u neziskových organizací

velmi oblíbené), ověřené účetní závěrky, partnerství, prospěšnost vůči místu nebo regionu působnosti, aj.

Od roku 2005 až do počátku účinnosti nového občanského zákoníku v roce 2014 stát průběžně přispíval ke zlepšení transparentnosti českých NNO, a to zejména prostřednictvím iniciace legislativních úprav. Jednalo se mj. o novelu zákona o nadacích a nadačních fondech č. 158/2010, novelu zákona o obecně prospěšných společnostech č. 231/2010, novelu zákona o veřejných sbírkách č. 120/2012. Působení státu v období let 2010 až 2013 se mimo jiné orientovalo na problematiku loterijního zákona a transparentnosti financování neziskových organizací prostřednictvím loterijních firem, následně pak díky akceptaci doporučení výboru Rady Evropy Moneyvalse stát začal detailněji zabývat potenciálem neziskových organizací jako prostředku pro praní špinavých peněz a financování terorismu.

Utváření transparentního prostředí neziskových organizací ze strany státu se v tomto období zároveň začalo významně zaměřovat na problematiku spojené s počátkem účinnosti nového občanského zákoníku (dále jen NOZ) a legislativních norem s tímto zákoníkem propojených, zejména zákonem o statusu veřejné prospěšnosti. Téma veřejné prospěšnosti byla ze strany státu řešena dlouhodobě (již od přelomu milénia), nicméně dosud nebyla dokončena, čímž zůstáváme jedinou zemí Evropské unie bez úpravy veřejné prospěšnosti. Dlouhodobě se zde projevovala neochota státu finalizovat právní předpis, který by nebyl v souladu s jednoznačnou vůlí neziskového sektoru. Skutečností však je, že by významně přispěl k oddělení organizací veřejně prospěšných od subjektů prospěšných vzájemně nebo dokonce vůbec neprospěšných. Zákon o statusu veřejné prospěšnosti a jeho dopad na transparentnost neziskových organizací je detailněji řešen v pozdější části studie.

V souvislosti s veřejně prospěšnou činností je třeba upozornit, že stát se dlouhodobě zaměřoval pouze na organizace, které měly právní formu spadající do kategorie nestátních neziskových organizací. Jiné právní formy, např. s.r.o. nebo OSVČ, byť třeba provozující veřejně prospěšné činnosti nebyly v pozornosti státních orgánů.

2.2 VYTVÁŘENÍ TRANSPARENTNÍHO PROSTŘEDÍ NA ZÁKLADĚ VLASTNÍ SEBEREGULACE NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ

Rostoucí nedůvěryhodnost českého neziskového sektoru vedla některé z organizací k tomu, aby se zprůhledněním situace začaly samy zabývat a vytvářet vlastní standardy transparentnosti. Taková regulace vlastního chování je nazývána seberegulací. Nadační fond Via Vitae (2006) uvádí, že „transparentnost neziskových organizací je spojena se způsobem jejich fungování, hospodaření a vystupování na veřejnosti. Nezisková organizace, která se deklaruje jako transparentní by měla o sobě (internet) prezentovat jisté minimum údajů, které překračuje minimum zákonné.“

Prvotní iniciativou neziskových organizací v oblasti seberegulace je zpravidla vytvoření vlastního etického kodexu. Jedná se o dobrý způsob, jak si ujasnit hodnoty, na kterých organizace stojí, kodex obsahuje zejména poslání, závazek odpovědnosti a transparentnosti, způsob využití organizačních zdrojů, úlohu správní rady, způsoby řízení, pravidla pro střet zájmů, úpravu vztahů s dárci, aj.

Kromě zmíněných interních iniciativ existují také snahy o vytváření skupin organizací, které se považují za transparentní či odpovědné. Významným regulátorem v oblasti nadací a nadačních fondů je spolek Fórum dárců. Pro členství v Asociaci nadací, resp. Asociaci nadačních fondů (existují už od roku 1999) stanovilo Fórum dárců podmínku přistoupení k etickému kodexu, který obsahuje významné prvky odpovědnosti a transparentnosti. Obdobou iniciativ Fóra dárců je iniciativa Nadačního fondu Via Vitae, zaměřená nejen na fundace, ale na všechny typy neziskových subjektů, spočívající v dodržování tzv. Minima transparentnosti neziskových organizací. Transparentní organizace, dle zmíněného fondu poskytuje o sobě z vlastní vůle ucelený obraz, tedy zveřejňuje údaje o organizaci tak, aby byly přehledné, široce dostupné, časově aktuální (neměly by být starší 1 roku a

je doporučeno je datovat), nebyly zavádějící nebo nevyvolávaly klamný dojem. Organizace nevyužívají ohebnosti jazyka k zakrytí nevyhovujících skutečností. Minimální údaje, které by o sobě měla nezisková organizace zveřejnit, upravené autorem studie, obsahuje tabulka 1.

Tabulka 1: Minimální údaje, které by nezisková organizace o sobě měla zveřejnit

Poslání (účel)	Základní představa o smyslu existence organizace, tedy proč organizace existuje. Nikoli výčet aktivit.
Aktivity organizace	Aktivity, prostřednictvím kterých je naplňováno poslání organizace, a jsou řešeny problémy cílové skupiny.
Organizační dokumenty a informace	Základní dokument, dle kterého se organizace řídí nebo dle kterého vznikla (stanovy, statut, zakladatelská listina). Jména statutárních orgánů, s výjimkou spolku také jména členů nejvyšších orgánů. Organizační struktura.
Finanční zdroje	Ve strukturované podobě: Dotace z veřejné správy, dotace z Evropské unie, dary firem, nadační dary, dary fyzických osob, příjmy z hlavní činnosti, příjmy z doplňkové činnosti.
Hospodaření organizace	Základní dokumenty účetní závěrky: výkaz zisku a ztráty, rozvaha za jednotlivé roky činnosti organizace, minimálně za uplynulé 3 kalendářní roky. Výdaje/náklady na správu organizace, na mzdy, na hlavní a vedlejší činnost.
Partnerství	Zapojení do sítí, asociací, projektoví partneři. Významní partneři a dodavatelé (nad 100 000 Kč).

Zdroj: Autor na základě Via Vitae

3. SOUČASNÝ STAV TRANSPARENTNOSTI A PROFESIONALITY NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ

3.1 VÝZKUM TRANSPARENTNOSTI JAKO PREVENCE PROTI TERORISMU

Poměrně rozsáhlý výzkum transparentnosti NNO uskutečnil v r. 2009 výzkumný tým pod vedením prof. Dvořákové s názvem „Zpřehledňování fungování neziskového sektoru v České republice se zvláštním důrazem na prevenci jeho zneužívání pro účely financování terorismu“. První z otázek studie se soustředila na samoregulaci neziskových organizací v podobě zveřejňování informací na webových stránkách. Výsledky ukázaly, že webovou prezentací disponuje necelá třetina organizací, 3 % organizací mají vlastní etický kodex a méně než 1 % mělo vlastní fundraisingový kodex. Pouze u 7 % organizací byly nalezeny výroční zprávy.

Větší pravděpodobnost zveřejňování informací byla u organizací, které byly součástí určité sítě neziskových subjektů. Studie ukazuje na fakt, že postupně se sice rizika zneužívání legitimních organizací snižují, nicméně stále přetrvává nebezpečí tzv. „spících“ organizací, které jsou zaregistrovány pouze formálně. Takové organizace nahrávají korupčnímu prostředí a mohou být zřízeny také za účelem legalizace výnosů z trestné činnosti, příp. také financování terorismu. Odborníci a aktivisté neziskového sektoru se shodují na potřebě jednotného oficiálního registru neziskových organizací. Předložená studie identifikovala nedostatky nejen u občanských sdružení (dnes spolků), ale také specificky u nadací, kde 42 % nespĺnilo zákonné požadavky na zveřejňování údajů.

3.2 VÝZKUM TRANSPARENTNOSTI PROSTŘEDNICTVÍM OBSAHOVÉ ANALÝZY NA INTERNETU

Na aktuální úroveň transparentnosti a profesionality českých NNO lze usuzovat z výzkumů autora studie (Bachmann, 2012b, Bachmann, 2013), které reflektují výsledky obsahové analýzy webových stránek získané od 2 400 neziskových organizací. Výběr vzorku organizací přitom odráží skutečnou podobu celého neziskového sektoru, tzn. nejvyšší zastoupení (2000 organizací) měla občanská sdružení, zbývající právní formy, tedy obecně prospěšné společnosti, nadace, nadační fondy a účelová zařízení církví, pak byly zastoupeny rovnoměrně prostřednictvím výběru stovky organizací z každé právní formy.

PŘÍSTUPNOST WEBOVÝCH STRÁNEK

Klíčovou informační roli v dnešní době hrají webové stránky. Jejich prostřednictvím se s neziskovými organizacemi a jejich činnostmi seznamují potenciální i dlouholetí dárci a partnerské organizace, stejně jako instituce státní správy a samosprávy. Jiný, již dříve realizovaný, průzkum ukázal, že vlastní webové stránky provozuje jen kolem 30 % všech českých NNO. Naprostou většinu českého neziskového sektoru tvoří zapsané spolky, které typicky fungují na dobrovolnické a komunitní bázi, a proto někdy webovou prezentaci nepotřebují, přesto však je už z tohoto prvního zjištění jasné, že v oblasti profesionalizace mají naše neziskové organizace před sebou ještě hodně práce.

POSLÁNÍ A VIZE ORGANIZACE

První z otázek vlastního výzkumu se zaměřila na zjišťování, zda jsou si neziskové organizace vůbec vědomy, jakou činnost vykonávají, komu jsou jejich aktivity určeny, a jak jimi přispívají k veřejnému blahu. Výsledky ukázaly, že české NNO spojují účel své existence v drtivé většině případů s organizačním posláním, na rozdíl od například začínajících podnikatelů, kteří se ztotožňují spíše s organizační vizí.

Poslání vyjadřuje smysl, proč vlastně NNO existuje, jeho precizní definice je tedy pro její činnost a působení zásadní. Právě od poslání by se mělo odvíjet vše, co organizace dělá a podle míry naplňování poslání lze posuzovat, zda naplňuje účel, pro který byla založena. Zarážející proto je, že na webových stránkách nebo alespoň v on-line dostupných výročních zprávách, má své poslání jasně formulována méně než polovina všech českých NNO (konkrétně 48,6 %).

Kvalitativní analýza zveřejňovaných poslání odhalila, že velká část NNO není schopna shrnujícího pohledu na svoje činnosti, jejich společný účel, ani na vlastní strategické směřování. Většinou sice NNO rozumějí svým konkrétním úkolům a dokáží i poměrně jasně vymezit své cílové skupiny, jen malá část z nich však dokáže dobře popsat svoji jedinečnost a přínos společnosti. Tento výsledek přitom platí pro všechny právní formy NNO bez rozdílu, neschopnost je tedy vlastní i formám NNO, které by poslání měly mít formulováno jasně.

Z pohledu jednotlivých právních forem neziskových organizací výzkum v podstatě potvrdil předpoklad, že jasně definované poslání je základem práce nadací, nadačních fondů a v nemalé míře též obecně prospěšných společností (zapsaných ústavů). Podstatně hůře dopadly zapsané spolky. Velká část z nich své poslání vůbec nezveřejňuje a pravděpodobně jej nemají ani písemně definováno, nebo je formulováno natolik vágně, že může jen těžko plnit svůj účel.

INFORMACE O SLOŽENÍ ORGÁNŮ A ZJIŠTĚNÝ KONFLIKT ZÁJMŮ

Dále se výzkum zaměřil na analýzu profesionality českých neziskových organizací v oblasti personalistiky, včetně práce s dobrovolníky. Zarážející opět je, že více než polovina zkoumaných

organizací (57,1 %) nezveřejňuje na svých webových stránkách složení svých orgánů ani týmu zaměstnanců. Veřejnost tak nemá šanci se z webových stránek dozvědět, kdo za organizací stojí, kolik lidí v ní pracuje, a kdo ji případně podporuje formou dobrovolnické práce.

Pokud jde o právní formy, situace se v tomto bodě obrací, nejméně sdílné jsou ohledně členů svých orgánů a zaměstnanců nadace a nadační fondy. Zapsané spolky zveřejňují tyto údaje podstatně častěji. Jako velmi problematickou lze vnímat další zjištěnou skutečnost, a sice že zaměstnanci neziskových organizací byly ve více než polovině zkoumaných případů (54 %) ve zřejmém konfliktu zájmů. Tato část analýzy se sice týkala jen malé části z celkového vzorku 2 400 organizací, neboť jen malá část z nich (asi 4 %) poskytla k této oblasti potřebná data, nicméně i z takto malého vzorku lze dovodit, že střet zájmů je v českém neziskovém sektoru běžným jevem. Podobně je tomu ostatně i v dalších postkomunistických zemích.

Pouze necelá polovina (47 %) zkoumaných organizací nabízí případné volné pracovní pozice prostřednictvím vlastních webových stránek. Výrazně častěji neziskové organizace využívají své webové stránky k náboru dobrovolníků. Provedený rozbor struktury zaměstnaneckých týmů ukázal, že poměrně velké množství neziskových organizací (15,5 %) má zřízenou pozici koordinátora dobrovolníků. Nejčastěji mají zvláštního pracovníka pro tuto činnost účelová zařízení církví a obecně prospěšné společnosti (zapsané ústavy). Církevní organizace vykazují zároveň nejvyšší úroveň profesionality v celé oblasti řízení lidských zdrojů. Obecně, napříč všemi právními formami platí, že profesionalita v této oblasti roste přímo v souvislosti se zvyšujícím se počtem zaměstnanců.

TRANSPARENTNOST V OBLASTI FINANČNÍHO ŘÍZENÍ

Profesionalita finančního řízení je z řady důvodů pro každou neziskovou organizaci klíčová. Šetření ukázalo, že české neziskové organizace prezentují na svých webových stránkách údaje o vlastním hospodaření téměř výhradně prostřednictvím příložených dokumentů, zejména výročních zpráv, které obsahují údaje z různých výkazů účetního charakteru. Vůbec nejčastěji neziskové organizace zveřejňují čísla z výkazu zisku a ztráty (celkem 85,3 % z těch, kteří na webu publikují výroční zprávy), následují rozvaha a účetní audit, které zveřejňuje více než polovina (56,3 %) těchto organizací.

Veškeré důležité účetní výkazy, včetně auditu nejčastěji zveřejňují nadace (v 66,7 % všech zkoumaných případů) a účelová zařízení církví (51,6 %). Výzkum také ukázal, že téměř dvě třetiny neziskových organizací (65,4 %) dosahují víceméně vyrovnaného hospodářského výsledku. Z hlediska právní formy existuje nejvyšší úroveň finančního řízení a transparentnosti u nadací a účelových zařízení církví. Zároveň, skóre profesionality finančního řízení prokazatelně stoupá se zvyšujícím se majetkem organizace.

TRANSPARENTNOST ZDROJŮ PŘÍJMŮ, INFORMACE O DÁRCÍCH

Rozbor profesionality marketingového řízení neziskových organizací se nejdříve zaměřil na aktuálnost informací poskytovaných na webových stránkách. Tu lze (oproti ostatním výsledkům) považovat za poměrně dobrou, neboť jen 15 % neziskovek mělo svůj web dlouhodobě neaktuální. Naopak dostupnost výročních zpráv je celkově nízká, zveřejňuje je jen čtvrtina (23,3 %) ze všech neziskovek, které mají vlastní webové stránky.

Zveřejňování jmen dárců, včetně výše jejich darů je důležité pro transparentnost neziskové organizace. Vhodné způsoby zveřejňování těchto informací zároveň pomáhají k budování dlouhodobých vztahů s dárci, které mohou být rozhodující pro budoucnost organizace. Svě dárce však zveřejňuje jen necelá polovina ze všech neziskovek (44,6 %), které mají vlastní webové stránky. Zdaleka nejlépe si v této oblasti vedou opět církevní organizace, které své dárce zveřejňují v drtivé většině případů (88 %).

Pro samotnou realizaci dárcovství může být dále důležité, zda nezisková organizace na svých stránkách uvádí bankovní spojení (číslo účtu). Kupodivu tak činí jen dvě pětiny (40,4 %) neziskovek.

Závěrem této části můžeme konstatovat, že nejlépe o svém hospodaření a dárcích informují veřejnost církevní organizace. Kromě toho lze sledovat, že profesionalita se v této oblasti zvyšuje úměrně k počtu zaměstnanců, nemá však vazbu na objem majetku, který organizace vlastní ani objemy prostředků, s nimiž pracuje.

3.3 VÝZKUMY ZAMĚŘENÉ NA PROFESIONALITU ŘÍZENÍ

Profesionalita řízení se dle řady zahraničních autorů (např. Chad, Kyriazis, Motion, 2014; Sargeant, 2005) ukazuje být jednou z největších slabin fungování neziskových organizací. Členové neziskových organizací jsou zpravidla vysoce zdatnými odborníky na řešení potřeb cílové skupiny, nicméně postrádají manažerské vzdělání a dovednosti. Chad, Kyriazis a Motion (2014) ve své publikaci „Bringing marketing into nonprofit organizations: A managerial nightmare!“ ukazují na několik základních chyb manažerů neziskových organizací: (1) Manažeři často podceňují potřebu zavedení marketingové orientace. (2) Zavádění potřebných změn v rámci neziskové organizace je obtížné, a to i pro zkušené manažery, protože každá organizace je unikátní. (3) Zaměstnanci čelí změnám v obsahu své pracovní náplně zahrnující zvýšenou profesionalitu a odpovědnost, propojenou se zaváděním nového podnikatelského jazyka. (4) Zavedení marketingové orientace umožní charitativním organizacím zlepšit svou výkonnost (v oblasti dodávaných služeb i při generování příjmů). (5) Tradiční zaměstnanci zpravidla nerozumí skutečným výhodám marketingu a významu tržní orientace.

České neziskové organizace nejsou z hlediska profesionality výjimkou a je možné i zde potvrdit neuspokojivý stav. Např. Index udržitelného rozvoje občanského sektoru v ČR za rok 2013 uvádí: „Vzhledem k nedostatku ekonomů a finančních manažerů v neziskovém sektoru se často stává, že finanční řízení organizací občanské společnosti není příliš systematické. Organizace nemívají finanční zdroje k zaplacení celých úvazků finančních manažerů, a tak finanční manažeři často odpovídají i za jiné oblasti, jako jsou fundraising a řízení lidských zdrojů.“

ROZDÍLY V PROFESIONALITĚ DLE PRÁVNÍCH FOREM

Úroveň profesionality řízení českých neziskových organizací je značně rozdílná, a to především ve vazbě na právní formy těchto organizací. Výzkum autora studie ukázal, že nejprofesionálněji řízenými neziskovými organizacemi, jsou účelová zařízení církví a nadace, které dosáhly nejvyššího skóre téměř ve všech hodnocených oblastech (strategické řízení, finanční řízení, řízení lidských zdrojů včetně dobrovolníků a marketingové řízení). Jen mírně nižší skóre profesionality řízení bylo zjištěno u nadačních fondů. Nižší úroveň profesionality řízení naopak vykazaly obecně prospěšné společnosti (resp. zapsané ústavy). Vůbec nejhůře dopadly občanská sdružení (resp. zapsané spolky). Vzhledem k tomu, že právě zapsané spolky jsou zdaleka nejpočetněji zastoupeným typem neziskových organizací, ovlivňuje jejich špatný výsledek velkou měrou i celkový pohled na neziskový sektor.

4. VZTAH PROFESIONALITY, TRANSPARENTNOSTI A VEŘEJNÉ PROSPĚŠNOSTI NNO

Ve společenských vědách odráží pojem *transparentnost* otevřenost, schopnost komunikace a odpovědnost. Neomezuje se tedy jen na zprůhlednění hospodaření, zejména nákladů organizace, nýbrž i na odkrytí činností a služeb poskytovaných organizací, včetně nákladů a efektivitu jednotlivých organizačních procesů. Požadovaná míra transparentnosti je pochopitelně určena kontextem, ve kterém se daná společenská jednotka nachází. U jednotek působících v neziskovém nebo státním

(veřejném) sektoru je tedy význam transparentnosti umocněn povahou neziskových činností a působením dárců i veřejnosti jako hlavních stakeholderů organizace.

V úvahách o transparentnosti se přitom zpravidla směřují dva principy, pro které má anglosaský svět (jak uvádí Pospíšil, 2006) pojmenování „accountability“, tj. odpovědnost a „transparency“, tj. průhlednost nebo čitelnost. V češtině se pak zdá, že takové jednoznačné termíny a jejich vymezení je obtížné formulovat, proto v našem prostředí příliš často k takovému rozlišování nedochází.

Za *profesionální organizaci*¹ se pro účely studie považuje taková, která je nejen odpovědná a a čitelná, ale také kvalitně řízená. Její vedení pravidelně sleduje kvalitu vykonávaných organizačních procesů, výkonnost sleduje a nastavuje, odborně vybírá své zaměstnance, atd. Je tedy bez významu, je-li organizace založena na bázi dobrovolnické nebo zaměstnanecké. Pro organizace zaměstnávající pracovníky v pracovním poměru je proto dále použit pojem *zaměstnanecké organizace* (nebo *organizace se zaměstnanci*).

Ke zmíněnému terminologickému odlišení profesionálních a zaměstnaneckých organizací existuje několik důvodů. Za prvé, význam slova profesionál jako osoby provozující činnost za výdělek je specifikem českého jazyka. V anglickém jazyce takový význam slova neplatí, nicméně zde platí pouze druhá část obsahu tohoto slova, tedy odborník, náležející do odborné komunity, který dokončil požadovaná studia. Za druhé, tedy pokud bychom daný termín využívali v českém prostředí, dopouštěli bychom se nepřesnosti v druhé části definice, protože skutečných odborníků, kteří dokončili požadovaná studia a jsou zaměstnáni v neziskové organizaci, je v současnosti spíše menšina. Za třetí je otázkou, zda bychom chtěli označovat dobrovolníky, kteří svou práci vykonávají odborně, amatéry.

Posledním významným termínem, který je nutné precizovat je pojem *veřejně prospěšnosti*. NOZ považuje za veřejně prospěšnou „právní osobu, jejímž posláním je přispívat v souladu se zakladatelským právním jednáním vlastní činností k dosahování obecného blaha, pokud na rozhodování právnické osoby mají podstatný vliv jen bezúhonné osoby, pokud nabyla majetek z poctivých zdrojů a pokud hospodárně využívá své jmění k veřejně prospěšnému účelu“ (§ 146 NOZ). Veřejně prospěšná činnost je dle návrhu zákona o statusu veřejné prospěšnosti činností poskytovanou za stejných podmínek pro všechny, předem neurčenému počtu příjemců z řad veřejnosti, s cílem přispívat k dosahování obecného blaha). Za veřejně prospěšné organizace (dále také jen VPO) jsou pak označovány takové subjekty, které jsou oficiálně prohlášeny za veřejně prospěšné, prostřednictvím přidělení statusu veřejné prospěšnosti.

Termíny profesionalita (neboli odbornost v řízení organizace a záruka kvality produkovaných výstupů v podobě výrobků/služeb), transparentnost (neboli otevřenost a čitelnost organizace) a veřejně prospěšná činnost (neboli činnost poskytovaná za stejných podmínek pro všechny předem neurčenému počtu příjemců z řad veřejnosti, s cílem přispívat k dosahování obecného blaha) byly blíže definovány již v úvodní kapitole. Nebyl nicméně ještě řešen jejich vzájemný vztah.

Při pohledu na vymezení uvedených termínů je zřejmé, že každý z termínů je unikátní a jazykový význam jej jasně odlišuje od ostatních, na druhou stranu se situace mění, hovoříme-li o jednotlivých termínech v kontextu veřejné prospěšnosti z pohledu dárce, tj. státu, který VPO „daruje“ určité finanční a nefinanční výhody. V daném kontextu jsou nároky na transparentnost a profesionalitu požadované od veřejně prospěšných organizací srozumitelné. Stát jako dobrý správce může po VPO

¹ K danému termínu lze přiřadit i termín *profesionalizované organizace*. Jedná se o subjekty, které skutečně dosáhly určité změny z organizace řízené neodborně na organizaci řízenou odborně, tedy profesionálně. Pro organizace zaměstnávající pracovníky v pracovním poměru lze doporučit pojem *zaměstnanecká organizace* nebo *organizace se zaměstnanci*.

požadovat naplnění obého, neboť mu umožní lepší kontrolu nad prostředky, které byly ve prospěch VPO vynaloženy. Podobně také prostřednictvím vyšší transparentnosti bude umožněno veřejnosti, médiím či ostatním neziskovým organizacím kontrolovat, zda VPO vykonávají skutečně veřejně prospěšné činnosti.

5. VLIV NOVÉ LEGISLATIVY NA TRANSPARENTNOST NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ

Nový občanský zákoník účinný od počátku roku 2014, a další doprovázející právní předpisy, by měly transparentnost neziskových organizací ovlivnit v několika následujících ohledech: (1) zvýšit transparentnost jednotlivých právních forem, což platí zejména o zapsaných spolcích, právní formě nahrazující občanská sdružení a zároveň výrazně nejvýznamnější právní formě z hlediska četnosti zastoupení v neziskovém sektoru (více než 90 % organizací); (2) zprůhlednit evidenci neziskových organizací a identifikovat organizace nefunkční a nevyvíjející žádnou činnost; (3) ze všech neziskových organizací, vznikajících na základě iniciativy, či dalších pohnutek občanů, vydělit organizace veřejně prospěšné. První dva body budou detailněji popsány dále v této kapitole, nad třetím bodem je vedena samostatná diskuse v následující 6. kapitole.

5.1 ZVÝŠENÍ TRANSPARENTNOSTI JEDNOTLIVÝCH PRÁVNÍCH FOREM NA ZÁKLADĚ NOZ

Nejvýznamnější právní formou v rámci neziskových organizací je, jak již bylo uvedeno, zapsaný spolek. NOZ zvyšuje transparentnost této právní formy v několika ohledech (částečně zpracováno dle ESF ČR, 2014):

1. Povinnost zápisu spolků do veřejného rejstříku. § 120 NOZ stanoví nejen povinnost zápisu údajů o organizaci, včetně jména osoby v pozici statutárního orgánu, který právnickou osobu zastupuje, ale také zákon ukládá jakoukoli změnu na této pozici oznámit tomu, kdo veřejný rejstřík vede. V tomto ohledu se oproti předchozí právní úpravě významně zvyšuje ochrana třetích osob a obecně transparentnost této právní formy.
2. Pobočné spolky (dříve organizační složky) mají také povinnost zápisu do veřejného rejstříku.
3. Zavedeno oddělení majetkových sfér mezi hlavním a pobočným spolkem.
4. Nově umožněn soudní přezkum vyloučení ze spolku vždy (dříve nebyl možný za předpokladu, že vylučovací proces nebyl institucionalizován).
5. Nově uvedeno vedení seznamu členů. Přestože je ustanovení dispozitivního charakteru, takže spolek seznam vést nemusí, pokud jej ale zavede, povinnosti plynoucí z normy jsou vymahatelné.
6. Nově jsou definovány případy, kdy se na určitá jednání hledí jako na neplatná od počátku. Neplatnost není závislá na běhu času. Jde o rozhodnutí proti dobrým mravům nebo smyslu spolku.
7. Nově řešena situace, jak postupovat u „autokratických“ spolků v případech, kdy jediný představitel nemůže vykonávat svou funkci a situace není řešena ve stanovách. Nahrazuje jej shromáždění členů spolku.
8. Důsledné řešení fúze spolků.

5.2 ZPRŮHLEDNĚNÍ EVIDENCE NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ

V návaznosti na povinnost zápisu spolků do veřejného rejstříku dochází oproti předchozí legislativní úpravě k významné změně ve zprůhlednění evidence neziskových organizací. V předchozích letech byla občanská sdružení vedena pouze v neveřejném rejstříku, kdy sdružení byla evidována v seznamu občanských sdružení vedených ministerstvem vnitra. NOZ sjednocuje evidenci všech právnických

osob v rámci veřejného rejstříku spravovaného ministerstvem spravedlnosti, zároveň z hlediska zápisu vyžaduje stejná pravidla pro všechny právní formy. Jedinou právní formou, vedenou mimo daný veřejný rejstřík, zůstanou účelová zařízení církví vedená ministerstvem kultury.

Jak již bylo uvedeno, zejména změna evidence u spolků jako nejčtenější právní formou, by měla mít vliv na zvýšení úrovně transparentnosti neziskových organizací.

6. VEŘEJNÁ PROSPĚŠNOST A JEJÍ LEGISLATIVNÍ ÚPRAVA

Veřejná prospěšnost je kontroverzním tématem diskutovaným již od konce devadesátých let minulého století. Dnes je veřejná prospěšnost zakotvena v novém občanském zákoníku a předpokládá se schválení samostatného zákona na toto téma, veřejná prospěšnost je tedy znovu aktuálním předmětem diskusí. Přestože kvůli politickým změnám a odporu části neziskových organizací byly práce na zákonu v předchozích letech několikrát zastaveny, zavedení statusu veřejné prospěšnosti je zásadní pro posílení transparentnosti, profesionality i důvěryhodnosti českého neziskového sektoru.

Veřejná podpora proudící pouze právním typům organizací taxativně vyjmenovaným RV NNO, bez ohledu na to, zda vykonávají činnosti vzájemně či veřejně prospěšné, je totiž dlouhodobě neudržitelná. Podpora se totiž dostává organizacím podporujícím vzájemně prospěšné účely (které někdy dokonce mohou být brzdou prospěšnosti veřejné), zároveň je tak k dispozici méně veřejných prostředků k dispozici organizacím skutečně veřejně prospěšným. Kromě toho, veřejná podpora se nedostává organizacím, jejichž činnost veřejně prospěšná je, ale subjekt má odlišnou právní formu. Vzhledem k přístupům v dalších evropských zemích považuje Ronovská (2010) za vhodnou cestu pro ČR řešit problematiku veřejné prospěšnosti komplexně, včetně výslovného vyjádření výhod, které organizace získají, pokud status obdrží. Záleží tedy primárně na obsahu zákona o veřejné prospěšnosti.

6.1 VEŘEJNÁ PROSPĚŠNOST V EVROPSKÝCH ZEMÍCH

Praxe odlišování VPO od ostatních organizací založených ze soukromých příčin a podporující vlastní aktivity je v evropské společnosti hluboce zakořeněno. Kodifikace právních zvyklostí se datuje už od roku 1601, kdy v Anglii vyšla Zákon o Charitě společně se Stanovami upravujícími charitativní práci (Statute of Charitable Uses), účelem kterých bylo vyjmenovat charitativní účely a eliminovat jejich zneužívání. Ronovská (2010) považuje za zdařilé příklady v oblasti veřejné prospěšnosti přístup Maďarska (zákon o veřejně prospěšných organizacích schválen v r. 1997), Polska (zákon o veřejně prospěšných činnostech a dobrovolnictví z r. 2003) a Litvy (zákon o veřejně prospěšných organizacích z r. 2004). O pojetí veřejné prospěšnosti detailně informuje článek „A Comparative Overview of Public Benefit Status in Europe“ (Moore, Hadzi-Micheva, Bullain, 2012), který evropskou praxi prezentuje v této struktuře: (1) koncept veřejné prospěšnosti a jeho zdůvodnění, (2) regulativní přístupy, (3) kritéria, (4) rozhodovací autorita, (5) procedury a podmínky certifikace/registrace, (6) výhody poskytované státem, (7) povinnosti VPO a otázky dohledu a odpovědnosti. Těchto sedm bodů je na základě zmíněného článku detailněji rozebráno dále.

(1) KONCEPT VEŘEJNÉ PROSPĚŠNOSTI A JEHO ZDŮVODNĚNÍ

Status veřejné prospěšnosti organizace obdrží poté, co byla registrována jako právní entita. V případě, že VPO přestane splňovat podmínky pro obdržení statusu, tak jej ztratí a společně s ním i výhody s ním spojené. Stále ale může stále pokračovat ve své činnosti. Veřejná prospěšnost je obecně považována za dobrovolnou. Výchozím principem pro zavedení statusu veřejné prospěšnosti je

zpravidla podpora veřejně prospěšných aktivit. Státy uznávají, že VPO efektivněji uspokojují potřeby místních komunit a společnosti jako celku. Řešením společenských potřeb doplňují nebo nahrazují povinnosti státu nebo poskytování služeb realizované subdodavatelsky. Zpravidla identifikují a reagují na společenské potřeby rychleji než stát a jsou schopné doručit služby efektivněji a přímo. Kromě toho, při poskytování služeb mohou VPO využívat soukromé financování, které doplňuje a spoří státní peníze a mobilizuje širší komunitní podporu.

Státy napříč Evropou přijaly tento status proto, aby:

1. *Podpořily tok soukromých zdrojů směrem k neziskovým organizacím.* Zpřehlednění situace zvýší motivaci pro soukromé dárcovství (firemní i individuální) směrem k VPO.
2. *Usnadnily vztah mezi státem a VPO* při uspokojování sociálních služeb. Např. v Polsku jsou VPO způsobilé účastnit se tendrů na sociální služby za stejných podmínek jaké mají státní organizace. V Maďarsku pak existují dvě úrovně statusu veřejné prospěšnosti: základní a významná. Organizace mohou získat status „významné veřejně prospěšné organizace“ pokud vykonávají odpovědnosti státu nebo regionu, zpravidla na základě smlouvy se státní institucí.
3. *Posílily vztah mezi VPO a veřejností.* Sezavedením zákona o VPO lze obecně očekávat, že vytvoření množiny transparentnějších a odpovědnějších organizací pomůže zlepšit obecně špatnou pověst sektoru a zvýšit důvěru veřejnosti v neziskový sektor.

Prostřednictvím zavedení statusu veřejné prospěšnosti *chtějí vlády obecně zajistit, že výhody směřované do organizací občanské společnosti jdou na činnosti prospěšné veřejnosti a společnosti.* Některé státy s veřejnou prospěšností spojily kromě daňových výhod také další typy státní podpory jako granty, dotace, platby za poskytování služeb a daňové asignace. Status veřejné prospěšnosti přispívá ke zvýšené odpovědnosti a lepší správě VPO. Na oplátku za výhody získané od státu je VPO předmětem přísnějšího dohledu, aby bylo zajištěno, že skutečně své zdroje využívá k veřejnému blahu. Také je zde vyžadováno přizpůsobení se více konkrétním povinnostem v oblasti správy a odpovědnosti.

(2) PŘÍSTUP K REGULACI

Status veřejné prospěšnosti může být organizacím přidělen buď v rámcové legislativě (například v základních předpisech upravující právní formu jednotlivých organizací), ve zvláštních zákonech zabývajících se statusem veřejné prospěšnosti nebo v daňových zákonech. Vzhledem k tomu, že v ČR se dlouhodobě počítá se situací zvláštního zákona upravující problematiku veřejné prospěšnosti, uvádíme příklady zemí s podobnou úpravou. Jeden výhradní právní předpis týkající se statusu VPO (vs. úprava v oddělených zákonech) pomáhá zajistit harmonizované a konzistentní použití práva v systému.

Maďarský zákon o VPO zvýhodňuje jak veřejně prospěšné organizace, tak podporovatele veřejně prospěšných organizací a i příjemce veřejně prospěšných služeb. *Veřejně prospěšná organizace* má nárok na (1) vynětí z daně z příjmů právnických osob s ohledem na vykonávanou aktivitu, tak jak je vymezena v zakládacím dokumentu, (2) daňové zvýhodnění u daní právnických osob s ohledem na podnikatelskou aktivitu, (3) zvýhodnění v rámci místních daní, (4) zvýhodnění při platbě poplatků, (5) zvýhodnění při platbě cla a (6) další výhody. *Podporovatelé VPO* mají nárok na osvobození od daně z příjmů právnických, resp. fyzických osob s ohledem na podporu věnovanou k naplnění účelů veřejně prospěšné organizace, jak je definováno v zakládacím dokumentu (dále dary). Konečně *příjemci služeb poskytovaných VPO* v rámci získaných grantů mají nárok na osvobození od daně z příjmů fyzických osob s ohledem na poskytnutou službu.

V rámci svých plánovaných aktivit má VPO nárok zaměstnávat osoby vykonávající civilní službu. VPO nemá nárok na žádné zvýhodnění, má-li veřejný dluh, tak jak je definován v daňových zákonech.

(3) KRITÉRIA PRO ZÍSKÁNÍ STATUSU

Kritéria pro získání statusu veřejné prospěšnosti se mezi zeměmi liší a jsou uzpůsobeny tak, aby odrážely legislativní cíle, potřeby společnosti a místní okolnosti a tradice. Obecně je zvažován účel organizace a charakter vykonávaných aktivit, způsobilost organizace, rozsah veřejně prospěšných činností a její cílová skupina a požadavky na správu a finanční morálku.

Účel organizace a charakter vykonávaných aktivit

Obecná legislativa regulující veřejně prospěšné aktivity jmenuje *určité konkrétní účely sloužící obecnému blahu*. Veřejně prospěšná činnost je tudíž definována jako jakákoli zákonná činnost, která podporuje nebo propaguje jeden nebo více účelů vyjmenovaných v zákoně. Seznam uvedený v Příloze 1 obsahuje prakticky všechny veřejně prospěšné aktivity uznávané v jedné nebo více zemích Evropy.

Je důležité, že země volí obecně prospěšné účely s ohledem na jejich potřeby, hodnoty a tradice. V Nizozemsku jsou například veřejně prospěšné účely vytvořeny v rozpočtové judikatuře, zahrnující účely, které jsou duchovní, založené na životní filozofii, charitativní, kulturní, vědecké a s veřejným užitkem. Německé daňové právo zahrnuje zdravotní péči, obecné blaho, ochranu životního prostředí, vzdělávání, kulturu, amatérský sport, vědu, podporu osob neschopných sebeobsluhy a církve a náboženství. Ve Francii daňové právo vymezuje veřejný prospěch zahrnující mj. pomoc potřebným lidem, vědecký nebo lékařský výzkum, amatérský sport, kulturu a kulturní dědictví, ochranu přírody a ochranu francouzské kultury. V Maďarsku oddělená veřejnospěšná legislativa jmenuje 22 různých účelů, zahrnujících ochranu zdraví, vědecký výzkum, vzdělávání a kulturu. Podobně polské právo jmenuje 24 veřejně prospěšných aktivit.

Řada zemí určité aktivity z těch veřejně prospěšných vylučuje. Omezení se zpravidla týkají politických a legislativních činností, takových jako přímý lobing a kampaně politických stran. Maďarsko například zakazuje zapojení do přímých politických aktivit a poskytování finanční pomoci politickým stranám. Některé země vylučují účely vztažené ke sportu a náboženství, jiné nikoli. Téměř všechny země zahrnují „*všeobjímající*“ kategorii, která jednoduše zahrnuje „ostatní aktivity“, které by mohly sloužit obecnému blahu. Jedná se o účinný způsob, jak zajistit, že jmenované účely nebudou interpretovány příliš restriktivním způsobem a že koncept veřejného prospěchu zůstane flexibilní a bude držet tempo s měnícími se sociálními okolnostmi.

Způsobilost organizace

Dalším možným kritériem pro získání statusu veřejné prospěšnosti může být *typ právní formy, která může status obdržet*. Organizace musí být vždy registrovány (nebo uznány) jako právnické osoby ještě předtím, než o status žádají. Status veřejné prospěšnosti je obecně dostupný spolkům a nadacím, což jsou základní formy ve většině evropských zemí. Kromě toho, v závislosti na státu, může být tento status poskytnut široké škále dalších organizačních forem. V Maďarsku je status veřejné prospěšnosti dostupný spolkům, nadacím a neziskovým společnostem. V Lotyšsku mohou tento status získat také církevní organizace.

Dle polského práva *nemohou o status VPO žádat*: (1) Politické strany; (2) Obchodní komory a organizace zaměstnavatelů; (3) Profesní organizace; (4) Nadace založené výhradně státem a/nebo

jednotky státu; (5) Nadace založené politickými stranami; (6) Společnosti působící v souladu s předpisy, jimiž se řídí sportovní organizace.

Rozsah působnosti a cílová skupina

Dalšími kritérii, která jsou často používána pro rozhodnutí, zda by organizace měla získat status veřejné prospěšnosti je rozsah, ve kterém organizace působí a provozuje veřejnou prospěšnost a její příjemci (cílová skupina).

Přestože, je organizace tak vymezena, řada zemí vyžaduje, aby organizace byla skutečně organizována a provozována zejména z důvodu zapojení do veřejně prospěšných aktivit. Organizace je „organizována“ zejména pro veřejný prospěch, když účely a aktivity obsažené v jejích správních dokumentech se omezují hlavně na vykonávání veřejně prospěšných aktivit. Organizace je „provozována“ zejména pro veřejný prospěch, když její vlastní aktivity jsou zejména veřejně prospěšné. Zejména nebo hlavně znamená buď ve více než 50 % nebo jednoduše všechny, v závislosti na zemi. Existují různé způsoby měření toho, aby test na „hlavní“ činnost byl uspokojen – například měření podílu výdajů nebo okruh příjemců. V Nizozemsku je rozhodujícím faktorem okruh potenciálních příjemců. Pokud jsou aktivity zacíleny na příliš omezenou skupinu osob – například osoby náležející k jedné rodině – pak organizace není způsobilá získat status veřejné prospěšnosti. Jestliže organizace slouží jak členům a zároveň vykonává veřejně prospěšné aktivity, tak může získat status, pokud veřejně prospěšné aktivity činí alespoň 50 % všech aktivit. Podobně ve Francii pro kvalifikaci jako VPO musí organizace zapojit primárně alespoň jednu veřejně prospěšnou aktivitu a poskytovat služby velké, nedefinované skupině jednotlivců.

Požadavky na správu

Některé země také předepisují zvláštní správní strukturu pro organizace, které si přejí získat status veřejné prospěšnosti. Povinný požadavek dvoustupňové správní struktury má například za cíl zajistit, že organizace budou mít další interní kontrolu nad svými aktivitami a že skutečně vykonávají aktivity a spotřebovávají veřejné finance podle svých stanov a dalších podmínek uvedených v legislativě. Bulharské právo tento přístup následuje tím, že vyžaduje, aby VPO měly kolektivní nejvyšší nebo řídicí orgán. Maďarský zákon o VPO ustanovuje pravidlo, že pokud roční příjem VPO přesáhne 5 milionů maďarských forintů (přibližně 450 tis. Kč), pak je organizace povinna zřídit kontrolní orgán, i když jiné právní normy tuto povinnost nevyžadují.

Kromě zmíněných hlavních kritérií existují v některých zemích další dodatečná kritéria, jedná se například o omezení ve vykonávání ekonomických aktivit; omezení v zapojení do politických aktivit, požadavky na finanční řízení, řízení a rozdělování zdrojů, odměňování správní rady a zaměstnanců, atd. Tato dodatečná kritéria by měla vzít v úvahu místní podmínky a cíle, které chce legislativa prostřednictvím nich dosáhnout. Příliš obtížné požadavky totiž mohou odradit organizace od přihlášení se ke statusu. Například v Maďarsku je pro průměrnou neziskovou organizaci celkem jednoduché naplnit požadavky na získání statusu veřejné prospěšnosti, takže veřejně prospěšné organizace tvoří zhruba polovinu ze všech organizací občanské společnosti. Naproti tomu v Polsku, vzhledem k obtížným kritériím a povinnostem je jako VPO registrováno jen kolem 10 % organizací občanské společnosti. *Otázkou tedy je, zda chceme zvýšit úroveň transparentnosti a odpovědnosti společně s přístupem k výhodám většině neziskového sektoru nebo vytvořit „elitní“ skupinu organizací, které budou například partnerem státu v poskytování sociálních služeb.*

(4) ORGÁN ROZHODUJÍCÍ O PŘIDĚLENÍ/ODEBRÁNÍ STATUSU

Kdo rozhodne, které organizace mohou získat status veřejné prospěšnosti? Otázka má kritický dopad na regulaci veřejně prospěšných organizací a celého neziskového sektoru. Rozhodovací orgán má právo přidělit status veřejné prospěšnosti, zpravidla má také právo jej odejmout a v některých zemích je také odpovědný za kontrolu a podporu práce veřejně prospěšných organizací. Přidělením statusu veřejné prospěšnosti, pokládá rozhodovací orgán základ pro jasné regulační zacházení – takové, které zahrnuje jak výhody od státu (zpravidla daňové úlevy), tak přísnější nároky na transparentnost.

Neexistuje zde jednoduchá odpověď na otázku, kdo by měl určovat veřejnou prospěšnost. Namísto toho, jednotlivé země přijaly řadu různých přístupů. V některých zemích je toto právo přiděleno daňovým autoritám (např. Německo), v jiných soudům (Maďarsko) nebo státnímu orgánu (ministerstvo spravedlnosti v Bulharsku). Jiné země mají nezávislé komise, které o přidělení rozhodují (Anglie, Moldávie). V některých zemích přiděluje státní orgán status na základě doporučení nezávislé komise (Polsko, Litva). V Estonsku je status schvalován vládou, poté, co dostane doporučení komise expertů. Každý přístup má své zřetelné výhody a nevýhody.

V řadě zemí je určení veřejné prospěšnosti učiněno *daňovými orgány*, které rozhodují, jaké organizace získají na základě jejich veřejně prospěšných účelů a činnostech daňové výhody. Země, které tento přístup převzaly přinejmenším v některých kategoriích zahrnují Dánsko, Finsko, Německo, Řecko, Irsko, Nizozemsko, Portugalsko a Švédsko. Propůjčení autority přidělovat status daňovým orgánům má svou výhodu v administrativní nenáročnosti, jelikož jeden subjekt dělá všechna podobná rozhodnutí. Stupeň odbornosti daného orgánu při zkoumání nároku na přidělení statusu, může záviset na tom, zda má daný orgán na tuto problematiku vytvořené speciální oddělení či nikoli. Možnou nevýhodou tohoto přístupu je, že zde může nastat konflikt zájmů ve snaze maximalizovat daňový základ.

V Bulharsku je za regulaci (certifikaci a dohled) veřejné prospěšnosti odpovědné *ministerstvo spravedlnosti*, konkrétně centrální registr působící v rámci tohoto ministerstva. Nezisková organizace, registrovaná soudem, která vykonává veřejně prospěšné aktivity, musí na toto ministerstvo podat žádost a příslušné dokumenty. Hlavní výhodou přiřazení autority jednotlivému ministerstvu je vysoká pravděpodobnost konzistentního rozhodovacího procesu. Snad největší nebezpečí v přidělení autority jednomu ministerstvu je nebezpečí nahodilého, politicky motivovaného rozhodování. V určitých zemích, kde mají ministerstva rozhodovací autoritu v oblasti registrace, měly neziskové organizace při procesu registrace často problémy.

Volba *soudů* je možností, jak se vyhnout zpolitizovanému rozhodování, což vedlo některé země (Řecko a Maďarsko) k přidělení pravomoci udělovat status právě prostřednictvím soudů. Registrace soudy má další výhodu přístupnosti, v případech, kde toto právo je delegováno na místní soudy rozmístěné po celé zemi. Kromě toho, soudy mohou vlastně urychlit proces uznání veřejné prospěšnosti, v zemích, kde neziskové organizace žádají souběžně o registraci jako právní subjekt a zároveň jako veřejně prospěšná organizace. Na druhou stranu, jelikož jsou soudy často přetíženy, může být proces registrace velmi pomalý. Soudy se také musí zaměřovat na široký rámec problémů, takže pro ně může být obtížné vytvořit specializovanou znalosti v oblasti veřejné prospěšnosti. Konečně, decentralizované rozhodování je málokdy přináší konzistentní rozhodnutí.

(5) PROCES CERTIFIKACE/REGISTRACE

Proces certifikace nebo registrace by měl být jasný, rychlý a jednoduše administrovatelný, zároveň by měla být stanovena konkrétní pravidla pro případ, že status veřejné prospěšnosti není přidělen. Vše bez ohledu na to, který orgán stát určil pro správu žádostí o status veřejné prospěšnosti.

V jednotlivých zemích se samozřejmě konkrétní proces liší, v závislosti na způsobu regulace organizací. Obecně ale neziskové organizace žádající o status veřejné prospěšnosti musí předložit dokumenty týkající se (1) zaměření veřejně prospěšných aktivit; (2) souladu s požadavky na vnitřní správu organizace, včetně pojistek proti konfliktu zájmů a vlastních zakázek; (3) souladu s požadavky na aktivitu (rozsahu veřejně prospěšných aktivit) a omezení aktivit (ziskové, politické, aj.). Detailní úprava registrace veřejné prospěšnosti upravená v samostatné legislativě o veřejné prospěšnosti existují třeba v Maďarsku nebo Polsku. Cílem těchto požadavků je zajistit, že organizace se zaměřují převážně na veřejně prospěšné činnosti a že není zapojena v jiných aktivitách na úkor svého veřejně prospěšného poslání, a že udržuje určité standardy transparentnosti.

Část čtvrtá, maďarského zákona o veřejné prospěšnosti, vyjmenovává konkrétní opatření, které musí být součástí zakládacího dokumentu, včetně následujících:

1. výčet veřejně prospěšných činností;
2. ustanovení vyjadřující, že organizace provozuje podnikatelskou aktivitu výhradně v zájmu a bez ohrožení svých veřejně prospěšných činností;
3. ustanovení vyjadřující, že organizace nerozdělují zisk, ale věnují jej na své hlavní činnosti;
4. ustanovení vyjadřující, že organizace není zapojena do přímých politických činností a neposkytuje finanční podporu politickým stranám, a
5. ustanovení vztahující se k vnitřní správě, konfliktu zájmů a požadavkům na výkaznictví.

Podpora rychlé registrace veřejně prospěšných organizací je v zájmu státu. Požadavky na registraci, které registraci zdržují nebo na organizaci uvalují jiné, než nezbytné požadavky, bude pouze narušovat práci veřejně prospěšných organizací. Právní rámec, bez ohledu na to, zda je obsažen přímo v zákoně nebo v doprovodných opatřeních, musí nastavit jasné procesní požadavky, které usnadní registraci tím, že nárokují vhodné standardy odpovědnosti a transparentnosti.

(6) VÝHODY POSKYTOVANÉ STÁTEM

Přidělení veřejné prospěšnosti by nemělo význam, pokud by neexistovaly výhody poskytované k podpoře práce a udržitelnosti VPO. Výhody od státu typicky obsahují formy daňových úlev z příjmů organizace, daňových pobídek pro dárce organizace, osvobození od platby DPH. VPO mohou také získat veřejné dotace nebo granty, a/nebo přednostní právo při zajišťování určitých státních zakázek.

VPO nejčastěji stát poskytuje daňové výhody. *Daňové úlevy* mohou mít různé formy a zpravidla jsou dostupné jen, pokud jsou příjmy používány k podpoře veřejně prospěšného účelu. Následující kategorie příjmů mohou být vyňaty ze zdanění: Příjmy z grantů, darů a členských poplatků; Příjmy z ekonomických činností; Příjmy z investic; vlastnictví realit a dary a dědictví.

Kromě toho, řada zemí rozšiřuje úlevy nebo zvýhodněné sazby na DPH pro VPO nebo organizace yaponení do obchodování s určitým zbožím nebo službami vztažené k veřejné prospěšnosti.

Daňové motivace pro jednotlivce a společnosti darující VPO jsou zásadní pro podporu soukromé filantropie směřující k obecně prospěšným aktivitám. Jedná se o takové daňové pobídky, které mohou mít formu daňových zápočtů, nebo typičtěji, daňových srážek. Téměř bez rozdílu jsou *pobídky*

dárcům spojeny buď se statusem veřejné prospěšnosti příjemce, nebo s vyjmenovanými veřejně prospěšnými činnostmi, do kterých se příjemce zapojuje. Například pouze Maďarsko, Francie a Německo povolují, aby VPO přijímaly daňově odečitatelné dary. Stát může také poskytovat další formy podpory veřejně prospěšným organizacím, zahrnující následující:

- Řadu grantových zdrojů, včetně loterií, které jsou charitám dostupnější, nebo jsou jim určeny výhradně (Velká Británie);
- VPO si může zakoupit “právo na trvalé užívání nemovitostí, které jsou v držení státních nebo veřejných institucí” (Polsko);
- Plátce daně může věnovat 1% své mzdy na účet jím vybrané veřejně prospěšné organizace (Polsko);
- Uživatelé služeb VPO mají nárok na osvobození od daně v hodnotě přijaté služby, a
- VPO mají právo na řadu daňových výhod vztahujících se k přijímání dobrovolníků, např. nedaněné náhrady výdajů spojených s dobrovolnickou prací (Maďarsko).

(7) POVINNOSTI ORGANIZACE SE STATUSEM VEŘEJNÉ PROSPĚŠNOSTI

Právo VPO na větší výhody od státu s sebou přináší přísnější povinnosti a nároky na výkaznictví. Protože VPO jsou příjemci přímých a/nebo nepřímých dotací od státu, tak jsou přirozeně předmětem detailnější kontroly. Účelem takové kontroly je ochránit veřejnost od možného podvodu nebo zneužití VPO a zajištění toho, že je veřejná podpora spojena s veřejnou prospěšností. Pozitivně vyjádřeno, cílem dohledu je podpořit efektivní činnost VPO, prostřednictvím podpory kvalitního řízení, vhodného vzhledem k velikosti organizace a zajištění, že veřejně prospěšné organizace jsou odpovědné svým členům, příjemcům služeb, uživatelům a veřejnosti. Stupeň dohledu by měl odpovídat poskytovaným výhodám a nikoli být tak přísný, aby ohrožoval nezávislost organizace.

Pravidla vztahující se k používání majetku, transformaci a likvidaci.

Je-li VPO osvobozena od příslušných daní, často čelí větším omezením z hlediska používání svého majetku, než organizace, které tento status neobdržely. Například v rámci lotyšské zákona o VPO je veřejně prospěšným organizacím zakázáno rozdělovat vlastní majetek nebo finanční prostředky mezi zakladatele, členy správní rady, nebo jiné administrativní orgány. Podobně nesmí být tento majetek předmětem zástavy, půjčky, aj.

Důležitým omezením, které existuje v řadě právních předpisů je zákaz transformace veřejně prospěšné organizace na organizaci sledující soukromé zájmy. Pravidla likvidace jsou také ve většině právních předpisů konkrétně předepsána. V Lotyšsku, v případě likvidace, nebo pozbytí statusu je nedělené vlastnictví VPO předáno jiné VPO s podobným cílem, a to na základě komise, která je k tomu určena. Neexistuje-li taková organizace, majetek připadne státu.

Dohled a odpovědnost

Státní orgány, které mají právo regulovat aktivity VPO se v jednotlivých zemích velmi liší. Významnou roli hrají téměř v každé zemi daňové orgány, jelikož kontrolují platbu daně VPO. V zemích jako Německo nebo Nizozemsko, kde je regulace veřejné prospěšnosti primárně problémem regulace daňové, jsou to právě instituce spravující daně, které hrají při dohledu hlavní roli. V jiných zemích se může jednat o ministerstvo (Polsko, Bulharsko). Ve Francii je dohlížitelem ministerstvo vnitra společně s regionálními orgány, které dohlíží na nadace poskytující veřejný užitek. V Maďarsku jsou hlavní dohledovým orgánem nad VPO (a také nad všemi neziskovými organizacemi) státní zástupci.

Výkaznictví

Stát má oprávněný zájem na získání informací o činnosti VPO, z toho důvodu chce zajistit, aby neziskové organizace byly transparentní a odpovědné. Relevantní informace zahrnují (1) finanční informace (například výroční zprávy o hospodaření, účetnictví dokládající využití veřejné podpory deklarované k poskytování veřejných služeb); (2) informace o činnosti (například výroční zpráva o aktivitách vykonávaných ve veřejném zájmu). Nejčastěji VPO vyplňují dokumenty pro správce daně, které zahrnují každoroční vratky daně (dokonce i tehdy, je-li organizace od daní osvobozena), a/nebo formuláře se žádostmi o daňové výhody (dobrovolné), zároveň každoroční zprávy o činnosti pro dohledový orgán.

Audity a kontroly

Kromě povinností v oblasti výkaznictví mohou dohledové orgány využívat také další nástroje monitoringu, jako audity a kontroly. V Německu například mohou daňové orgány vykonávat pravidelné daňové kontroly, pokud předem VPO informují a dají jí čas se připravit, kontroly DPH však mohou být vykonávány bez předchozího upozornění. Maďarské VPO jsou předmětem kontroly ze strany Státního úřadu pro audit v oblasti použití rozpočtových podpor. V Bulharsku jsou VPO předmětem finančních auditů pro použití státních nebo obecních dotací nebo grantů v rámci evropských programů. Orgán odpovědný za audit musí mít k provedení auditu jasný důvod, ale není zde podmínka předchozího upozornění.

Zásahy státu, sankce a pozastavení/ukončení činnosti

Sankce státu proti VPO často zahrnují uvalení pokut za porušení pravidel například chybně vyplněné výkazy. Přetrvávající chyby při vyplňování výkazů mohou ve většině zemí vést k ukončení činnosti nebo rozpuštění organizace. K ukončení činnosti by však mělo dojít až poté, co je organizaci dána výpověď a možnost napravit nedostatek. Před pokutou/výpovědí má organizace zpravidla možnost podat odvolání.

Kromě toho jsou možné uvalit na VPO další dodatečné sankce, typicky zahrnují ztrátu daňových výhod nebo odebrání statusu veřejné prospěšnosti. V Bulharsku například nemohou VPO dostávat pokuty; namísto toho ale dlouhodobé neplnění požadavků může vést k ukončení činnosti organizace. Odebrání statusu veřejné prospěšnosti by mělo být použito jako sankce pouze za výjimečných okolností a organizace by měla vždy mít příležitost nedostatek, na který stát poukazuje napravit. Zároveň je jí ponechána možnost odvolání proti takovému rozhodnutí státu.

6.2 ČESKÝ NÁVRH ZÁKONA O STATUSU VEŘEJNÉ PROSPĚŠNOSTI

Česká republika se zákon upravující veřejnou prospěšnost pokouší neúspěšně přijmout už od přelomu milénia. Stát v oblasti naráží na nejednotnost reprezentace českých neziskových organizací a neschopnost přijmout regulaci v dané oblasti. Od 1. 1. 2014 je daná problematika součástí také nového občanského zákoníku, úprava v oblasti je tedy i z tohoto důvodu významná (podstatnější důvody byly zmíněny již výše).

Základní myšlenkou navrhovaného zákona o statusu veřejné prospěšnosti je vymezit veřejně prospěšné organizace jako takové, které poskytují veřejně prospěšné služby. Prostřednictvím návrhu zákona o statusu veřejné prospěšnosti má být dosaženo následujících cílů:

- rozvinout poskytování veřejně prospěšných služeb a činností nestátními organizacemi.

- zrovnoprávnit všechny nestátní organizace poskytující veřejně prospěšné služby a činnosti bez ohledu na jejich právní formu,
- zajistit transparentnost nestátních organizací poskytujících veřejně prospěšné služby a činnosti včetně zajištění transparentnosti, profesionalizace a rozvoje organizací nyní považovaných za NNO,
- překonat roztržičnost právního prostředí, ve kterém jsou vykonávány veřejně prospěšné služby a činnosti,
- sjednotit přístup veřejné správy k subjektům poskytujícím veřejné služby a činnosti a zajištění transparentního prostředí poskytování finančních prostředků z veřejných rozpočtů,
- zajistit návaznost na v současnosti účinný občanský zákoník (konkrétně na ustanovení § 146 – 147) a na novou právní úpravu daní z příjmů,
- vznik centrálního veřejně přístupného rejstříku organizací se statusem veřejné prospěšnosti k zajištění veřejné kontroly v oblasti poskytování veřejně prospěšných služeb a činností.

Dalším nepřímým důsledkem zákona, podle názoru autora studie bude podpoření toku soukromých prostředků směrem k neziskovým organizacím z důvodu zpřehlednění situace v neziskovém sektoru obecně. Zároveň by mělo dojít k posílení vztahu VPO a veřejnosti. Vytvoření transparentnějších organizací by mělo pomoci zlepšit pověst neziskového sektoru a důvěru veřejnosti v něj.

KRITÉRIA PRO ZÍSKÁNÍ STATUSU

Status může být zapsán jen takové VPO, která v souladu se zakladatelským právním jednáním, bezprostředně a nesobecky vykonává veřejně prospěšnou činnost. Status nelze zapsat právnické osobě veřejného práva.

Právo na zápis statusu má právnická osoba, která přímo vykonává veřejně prospěšnou činnost v souladu se zakladatelským právním jednáním a způsobem uvedeným v občanském zákoníku, jejíž zakladatelské právní jednání určí (1) předmětem hlavní činnosti výlučně veřejně prospěšnou činnost, která může být i výdělečná, nezakazuje-li to výslovně jiný zákon upravující právní poměry právnické osoby, (2) v případě nadace se smíšeným účelem výši zisku po zdanění určeného na dobročinný účel, okruh osob určených jednotlivě či jinak a způsob rozdělení zisku určeného na dobročinný účel mezi určené osoby, (3) že výše vypořádacího podílu je nejvýše nominální hodnota vkladu, (4) že výše podílu na likvidačním zůstatku je nejvýše nominální hodnota vkladu a zbylý likvidační zůstatek se použije výlučně na výkon veřejně prospěšné činnosti, (5) že se zřizuje kontrolní orgán právnické osoby.

Zároveň tato VPO:

- vykonává podnikatelskou činnost pouze jako vedlejší činnost výlučně pro podporu své hlavní činnosti; to neplatí pro sociální družstvo podle jiného právního předpisu,
- nerozděluje zisk z výdělečné hlavní činnosti ani vedlejší podnikatelské činnosti po zdanění osobě, která je jejím zakladatelem, členem jejího orgánu nebo jejím zaměstnancem, ani osobě jim blízké, ledaže se jedná o nadaci se smíšeným účelem; nadace se smíšeným účelem může rozdělit nejvýše jednu třetinu zisku po zdanění osobám určeným v zakladatelském právním jednání,
- má ve sbírce listin veřejně výroční zprávu alespoň za dvě účetní období předcházející dni podání žádosti o zápis statusu, obsahující kromě náležitostí stanovených jiným právním předpisem (upravujícím účetnictví) také přehled o všech zdrojích příjmů právnické osoby a jejich použití na veřejně prospěšnou činnost nebo svůj další rozvoj, přehled nákladů na vlastní správu a mzdy včetně počtu zaměstnanců a dobrovolníků podle jiného zákona k poslednímu dni uplynulého účetního období, souhrnnou sumu tří nejvyšších ročních příjmů členů voleného orgánu, zaměstnanců nebo dobrovolníků za uplynulé účetní období obdržených v souvislosti s působením v právnické osobě.

Zároveň se musí jednat o VPO jejíž zakladatelé, členové statutárního orgánu a členové kontrolního orgánu jsou bezúhonní; za bezúhonného se pro účely tohoto zákona nepovažuje ten, kdo byl pravomocně odsouzen pro úmyslný trestný čin, trestný čin hospodářský a proti majetku, pokud se na něho nehledí, jako by nebyl odsouzen, akterá nemá nedoplatky na dani ke dni podání návrhu na přiznání statusu.

Účetní závěrka VPO není povinnou součástí výroční zprávy podle odstavce VPO, jejíž obrat v uplynulém účetním období nepřesahuje šedesátinásobek částky životního minima jednotlivce podle jiného právního předpisu.

Členem kontrolního orgánu právnické osoby nesmí být osoba, která je

- a) členem statutárního orgánu nebo likvidátorem,
- b) osobou blízkou k členovi statutárního orgánu, nebo
- c) v pracovním nebo obdobném poměru vůči právnické osobě.

POVINNOSTI VPO V NÁVRHU PŘÍSLUŠNÉHO ZÁKONA

Návrh zákona o status veřejné prospěšnosti určil organizacím se statutem veřejné prospěšnosti následující povinnosti:

- VPO účtují odděleně o nákladech a výnosech spojených s hlavní činností, vedlejší činností, provozem obchodního závodu a se svojí správou.
- Dosahuje-li jejich obrat v uplynulém účetním období osmisetosmdesátinásobku částky životního minima jednotlivce podle jiného právního předpisu, podléhá účetní závěrka ověření auditorem.
- Nejsou-li pro to důvody zvláštního zřetele hodné, nesmí právnická osoba se statutem poskytnout zálohu, zápůjčku nebo úvěr osobě blízké, členu kontrolního orgánu nebo zaměstnancinebo poskytnout zajištění dluhu těchto osob. VPO může nabýt majetek od osob blízkých, členů kontrolních orgánů nebo zaměstnanců nejvýše za obvyklou cenu nebo na takovou osobu převést svůj majetek nejméně za obvyklou cenu.
- Právnická osoba se statutem se nesmí podílet na majetkové podpoře činnosti politické strany nebo politického hnutí podle jiného právního předpisu.
- Neuveřejní-li VPO výroční zprávu podle ve sbírce listin nejpozději do konce účetního období následujícího po účetním období, za které měla být uveřejněna, neposkytne se jí výhoda za účetní období, za které zprávu neuveřejnila. To platí i tehdy, uvede-li ve výroční zprávě nepravdivé, neúplné nebo hrubě zkreslené údaje.

BENEFITY VPO V NÁVRHU PŘÍSLUŠNÉHO ZÁKONA

Českým VPO dle návrhu zákona o VPO náleží výhody podle jiných právních předpisů, zejména nepřímé výhody podle zákona upravujícího daně z příjmů. Dále VPO mohou být svěřenskými správci svěřenského fondu, souvisí-li účel svěřenského fondu s činností právnické osoby.

7. OPATŘENÍ STÁTU K PODPOŘE TRANSPARENTNOSTI NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ

Z hlediska opatření státu směřujících k podpoře transparentnosti neziskových organizací považují za vhodné:

- Schválit zákon o statusu veřejné prospěšnosti bez zbytečných odkladů, neboť dosavadní podpora všech organizací občanské společnosti je vysoce neefektivní a nepřispívá k formování transparentního prostředí neziskového sektoru.

- Podpora ze strany státu směrem k organizacím občanské společnosti nesmí směřovat pouze organizacím se statutem veřejné prospěšnosti, občanské iniciativy v institucionalizované organizační podobě by měly být stále ze strany státu do určité míry zvýhodněny.
- Je třeba pozorně zhodnotit, aby benefity pro VPO byly pro budoucí držitele statusu alespoň tak atraktivní, aby byly ochotné podstoupit administrativní a správní zátěž spojenou se žádostí o status a plněním podmínek, které jsou na VPO kladeny.
- V oblasti transparentnosti je třeba zajistit, aby organizace se statutem veřejné prospěšnosti nepodléhaly konfliktu zájmů, měly stanoveny kontrolní orgány a efektivně využívaly své zdroje k naplňování veřejně prospěšných činností.
- Připravit dotační mechanismy jednotlivých ministerstev na problematiku VPO, včetně nového programovacího období čerpání prostředků ze SF EU.
- Při předpokládaném vysokém zatížení soudů a riziku nevyhovující kontroly plnění podmínek spojených s užíváním statusu veřejné prospěšnosti využívat černých listin nevyhovujících organizací.
- Doporučuji začlenění povinnosti zřízení webových stránek pro organizace, které chtějí získat status veřejné prospěšnosti. Jedná se o všeobecně veřejně přístupný kontrolní nástroj, který umožní, že VPO budou nejen pod dohledem soudů. Umožněna tak bude kontrola ze strany veřejných i soukromých dárců, tj. firem a jednotlivců, ale také ze strany „konkurenčních“ neziskových organizací či příjemců služeb nebo veřejnosti v místě působnosti organizace.

POUŽITÉ ZDROJE

Bachmann, P. Webová transparentnost českých neziskových organizací. *Sborník z mezinárodní konference Hradecké ekonomický dny*. 19. a 20. 2. 2013. Gaudeamus, 2013

Bachmann, P. *Transparentnost organizací občanské společnosti*. Gaudeamus, 2012a

Bachmann, P. Vybrané problémy transparentnosti českého neziskového sektoru. *E+M Ekonomie a management*. Číslo 2/2012. Technická univerzita v Liberci. 2012b. ISSN: 1212-3609

Dvořáková, V. a kol. Zpřehledňování fungování neziskového sektoru v České republice se zvláštním důrazem na prevenci jeho zneužívání pro účely financování terorismu. *Výzkumná zpráva*. Vysoká škola ekonomická, 2009

ESF ČR. *Spolky a jejich postavení dle nového Občanského zákoníku*. [on-line] [Cit. 2014-10-03]. Dostupné na: <www.esfcr.cz/file/8783_1_1/>

Frištenská, H. Česká cesta. *Prostor, společensko-kulturní revue*. Ročník XXVII., č. 87/88, s. 60-68. Nadace rozvoje občanské společnosti a Norský helsinský výbor ve spolupráci se Sdružení pro vydávání revue Prostor. 2010.

Chad, P.; Kyriazis, E.; Motion, J. Bringing marketing into nonprofit organizations: A managerial nightmare! *Australasian Marketing Journal*. In Press, Elsevier. Science Direct. July 2014.

Index udržitelného rozvoje občanského sektoru v České republice za rok 2013. AVPO ČR. Červen, 2014.

Moore, D.; Hadzi-Micheva, K.; Bullain, M. A Comparative Overview of Public Benefit Status in Europe. *The International Journal of Not-for-Profit Law*. Vol. 11, Issue 1, November 2008

Pospíšil, M. *Jak zahájit debatu o transparentnosti?* [online] Brno, Centrum pro výzkum neziskového sektoru, 2006. Dostupné na: <http://www.e-cvns.cz/?typ=konferencni_prispevky&publikace=71&presenter=Publikace>.

Ronovská, K. K pojetí veřejné prospěšnosti v Evropě. *Právní fórum*. č. 9, 2010, s. 428-432.

Rohrbacher, T. *Rozbor webových stránek občanských sdružení; analýza problémů transparentnosti a návrh na její zlepšení*. Ministerstvo vnitra, 2007. [on-line] [Cit. 2011-05-03]. Dostupné na <www.mvcr.cz/soubor/studie-rohrbacher-pdf.aspx>

Salamon, L. M.; Anheier, H. K. In Search of the non profit sector I: The Question of definitions. *Voluntas*. Vol. 3, No. 2, 1992

Wyatt, M.: *Jak spravovat nevládní neziskové organizace: Správní rady a předsednictva*. The European Center for Not-for-Profit Law (nedatováno). ISBN: 963-216-963-8

PŘÍLOHA 1: SEZNAM VEŘEJNĚ PROSPĚŠNÝCH AKTIVIT UZNÁVANÝCH V JEDNÉ NEBO VÍCE ZEMÍCH EVROPY

1. amatérský sport;
2. umění;
3. pomoc a/nebo ochrana fyzicky nebo mentálně znevýhodněným lidem;
4. pomoc uprchlíkům;
5. charita;
6. občanská nebo lidská práva;
7. ochrana spotřebitele;
8. kultura;
9. demokracie;
10. ekologie nebo ochrana životního prostředí;
11. vzdělávání, školení a osvěta;
12. eliminace diskriminace založené na rase, etniku, náboženství nebo jakékoli jiné formy diskriminace;
13. vyloučení chudoby;
14. zdravotní nebo fyzická pohoda;
15. ochrana památek;
16. humanitární pomoc, nebo pomoc při neštěstí;
17. zdravotní péče;
18. ochrana dětí, mládeže a znevýhodněných jednotlivců;
19. ochrana nebo péče o zraněná nebo zranitelná zvířata;
20. zmírnění překážek na straně státu;
21. náboženství;
22. věda;
23. sociální soudržnost;
24. sociální nebo ekonomický rozvoj;
25. sociální péče.